

ROZPOZNAWANIE I LECZENIE WYBRANYCH NOWOTWORÓW ZŁOŚLIWYCH - wprowadzenie do tematu

Sylwia Grodecka-Gazdecka
Katedra Onkologii AM w Poznaniu

Nowotwór jest chorobą o podłożu genetycznym czyli procesem spowodowanym zaburzeniami struktury DNA.

W większości przypadków jest rozrostem monoklonalnym, tzn. wywodzącym się z jednej komórki.

Powstanie nowotworu
jest wypadkową
predyspozycji genetycznych
oraz
stopnia narażenia na
karcynogeny
egzogenne i endogenne

ONKOLOGIA

to kompleksowa wiedza
o chorobach nowotworowych;

wielodyscyplinarna dziedzina
wymagająca działań zespołowych
w diagnostyce,
terapii
i nauczaniu

STAN OBECNY

Zachorowalność na świecie
10 000 000 / rok

Zachorowalność w Polsce
> 120 000 / rok

Zgony w Polsce
około 90 000 / rok

PROGNOZA

Za 20 lat zachorowalność podwoi się

Powód:

- starzenie się społeczeństw
- zwiększenie liczby ludności
- oddziaływanie licznych karcynogenów

70% zachorowań dotknie państwa rozwijające się

PROGNOZA

Wykorzystanie osiągnięć biologii molekularnej do powiązania profilu ekspresji genów z:

- cechami morfologicznymi nowotworu
- przebiegiem choroby
- odpowiedzią na zastosowane leczenie

PRZECIWDZIAŁANIE

UICC I WHO - globalny program
zwalczania nowotworów

Narodowe programy zwalczania
nowotworów

Sieci wielospecjalistycznych centrów
przeciwrakowych

CCC - Comprehensive Cancer Centers

PRZECIWDZIAŁANIE

- Działania profilaktyczne
- Wczesne wykrywanie
- Prawidłowe leczenie
- Upowszechnianie wiedzy o nowotworach w społeczeństwie
- Nauczanie onkologii studentów, lekarzy i specjalistów onkologów

RODZAJE NOWOTWORÓW ZŁOŚLIWYCH

RAK - CARCINOMA

MIĘSAK - SARCOMA

CHŁONIAK - LYMPHOMA

CZERNIAK - MELANOMA

RAK - Carcinoma

Drogi szerzenia - przez ciągłość
przez układ chłonny
przez układ krwionośny

Leczenie - zazwyczaj skojarzone

- CHIRURGICZNE
- Uzupełniające - chemio i/lub radioterapia
inne - zależne od wskazań

MIĘSAK - sarcoma

Drogi szerzenia - naciekanie otaczających tkanek
przerzuty - układ krwionośny

Leczenie:

głównie chirurgiczne
inne - zależne od wskazań

CHŁONIAKI - lymphoma

Nieziarnicze
Ziarnica złośliwa

Rozpoznanie - zawsze na podstawie badania całego węzła chłonnego

Leczenie:

głównie chemioterapia
inne - głównie radioterapia
zależne od wskazań

CZERNIAK - melanoma

Szerzenie się - przerzuty drogą chłonną
in transit
drogą krwionośną

Leczenie:

głównie chirurgiczne
inne - zależne od wskazań,
w tym terapia genowa

Najczęstsze nowotwory złośliwe u kobiet w Polsce w 2004 r.

Zachorowania

Pierś
Jelito grube
Płuco
Trzon macicy
Szyjka macicy
Jajnik
Żołądek
Trzustka
Nerka
Mózg

Zgony

Pierś
Płuco
Jelito grube
Nieokreślone
Jajnik
Żołądek
Trzustka
Szyjka macicy
Mózg
Pęcherzyk żółciowy

Najczęstsze nowotwory złośliwe u mężczyzn w Polsce w 2004 r.

Zachorowania

Płuco
Jelito grube
Gruczoł krokowy
Pęcherz moczowy
Żołądek

Krtań
Nerka

Nieokreślone
Trzustka
Mózg

Zgony

Płuco
Jelito grube
Nieokreślone
Żołądek
Gruczoł krokowy

Pęcherz moczowy
Trzustka

Krtań
Nerka
Mózg

Rozpoznawanie

Zgrubienie lub guzek (np. w obrębie piersi)

Nie gojące się owrzodzenie

Wyraźna zmiana brodawki skórnej lub znamienia

Nieprawidłowe krwawienia lub wydzielina

Niestrawność lub trudności w połykaniu

Zmiana w sposobie oddawania moczu lub stolca

Męczący kaszel lub chrypka

Rozpoznawanie

Zmiana skóry lub błon śluzowych

RAK SKÓRY, CZERNIAK

- wycięcie do badania histopatologicznego

Rozpoznawanie

Trudności w połykaniu

NOWOTWÓR GARDŁA, KRTANI,
PRZEŁYKU, ŻOŁĄDKA

- Badanie endoskopowe i/lub badanie radiologiczne górnego odcinka przewodu pokarmowego
- Badanie laryngologiczne

Rozpoznawanie

Uczucie pełności w nadbrzuszu, bóle,
objawy dyspeptyczne

NOWOTWÓR ŻOŁĄDKA (ew. jajnika)

- Badanie endoskopowe i/lub badanie radiologiczne górnego odcinka przewodu pokarmowego
- Ultrasonografia
- Badanie stolca na krew utajoną

Rozpoznawanie

Krew i/lub luz w stolcu, zaburzenia
wypróżnienia

NOWOTWÓR JELITA GRUBEGO

- Badanie per rectum
- Rektosigmoidoskopia, kolonoskopia
- Badanie stolca na krew utajoną

Rozpoznawanie

Długotrwała chrypka

NOWOTWÓR KRTANI

- Badanie laryngologiczne

Rozpoznawanie

Krwiomocz

NOWOTWÓR PĘCHERZA

- Badanie moczu
- USG nerek, pęcherza moczowego i prostaty
- Cystoskopia

Rozpoznawanie

Krwawienie z dróg rodnych

RAK POCHWY, SZYJKI MACICY,
TRZONU MACICY

- Badanie ginekologiczne

Rozpoznawanie

Krwioplucie i/lub
uporczywy kaszel lub zmiana
charakteru kaszlu

RAK PŁUC

- Badanie radiologiczne płuc
(wielkoobrazkowe i w dwóch projekcjach)
- Bronchoskopia

Rozpoznawanie

Guz w piersi

RAK GRUCZOŁU PIERSIOWEGO

- Badanie kliniczne
- Mammografia i usg
- Punkcja cienkoigłowa
- Inne wg wskazań

Mammografia cyfrowa

Radioimmunoscyntygrafia

Ultrasonografia

Galaktografia

Tomografia komputerowa

Rezonans magnetyczny

PET scan

Rozpoznawanie

Badanie lekarskie

Badania obrazowe i endoskopowe

Badania mikroskopowe

Badanie lekarskie

Badanie podmiotowe = wywiad

Badanie przedmiotowe

- ocena wydolności ogólnej w skali WHO
- badanie oglądaniem i dotykiem
- ocena stopnia zaawansowania klinicznego systemem TNM

DIAGNOSTYKA OBRAZOWA

- Badania radiologiczne
- Tomografia komputerowa
- Rezonans magnetyczny
- PET scan

DIAGNOSTYKA ENDOSKOPOWA

WZIERNIKOWANIE

KRTANI

OSKRZELI

PRZEWODU POKARMOWEGO

DIAGNOSTYKA

- Badanie mikroskopowe
- Badanie cytologiczne
- Badanie histopatologiczne
- Badania immunohistochemiczne
- Badania immunofluorescencyjne FISH
- Badania molekularne

DIAGNOSTYKA

Mało inwazyjne techniki biopsyjne
czyli

wybiórczo - sterowana chirurgia onkologiczna
GOS - guided oncological surgery

IGOS - image guided oncological surgery

RGOS - radio guided oncological surgery

LECZENIE

RADYKALNE

PALIATYWNE

CHIRURGIA
NAPROMIENIANIE
CHEMIOTERAPIA
HORMONOTERAPIA
IMMUNOTERAPIA
TERAPIA GENOWA

MIEJSCOWE
CHIRURGIA
NAPROMIENIANIE

SYSTEMOWE
CHEMIOTERAPIA
HORMONOTERAPIA

IMMUNOTERAPIA

SAMODZIELNE albo ELEMENT
LECZENIA SKOJARZONEGO

LECZENIE CHIRURGICZNE

OPERACJE ROZPOZNAWCZE /DIAGNOSTYCZNE/

RADYKALNE – Filozofia *"less is better"*

WYTWÓRCZE

PALIATYWNE

INNE:

CHIRURGIA PROFILAKTYCZNA

CHIRURGIA REDUKCYJNA

CHIRURGICZNE LECZENIE NAWROTÓW

OPERACJA SPRAWDZAJĄCA "SECOND - LOOK,,

KRIOCHIRURGIA

ELEKTROKOAGULACJA

LECZENIE CHIRURGICZNE

*Każda operacja,
pomimo ustalonych
zasad technicznych
jest zabiegiem twórczym,
o którego wyniku
decyduje człowiek i jego walory:
wiedza,
umiejętności
i
opanowanie*

W. Rudowski

RADIOTERAPIA

Mechanizm działania:

- Bezpośredni - uszkodzenie struktur wrażliwych
- Efekt pośredni - skutek radiolizy wody

Rodzaje radioterapii w zależności od:

- rodzaju promieniowania jonizującego
(elektromagnetyczne i cząsteczkowe)
- energii promieniowania
(konwencjonalne lub megawoltowe)
- lokalizacji źródła
(teleterapia i brachyterapia)

LECZENIE SYSTEMOWE

CHEMIOTERAPIA i HORMONOTERAPIA

Uzupełniająca

Indukcyjna

Paliatywna

W BADANIACH – inhibitory angiogenezy,
insulinopodobnego czynnika wzrostu,
szczepionki przeciwnowotworowe

Potencjalne leki

- Inhibitory metaloproteinaz macierzy pozakomórkowej
- Przeciwciała monoklonalne - bewacizumab-rhuMAb
- Inhibitory kinazy tyrozynowej ZD 1839, OSI-774
- Inhibitory transferazy farnezylowej R115777

KONKLUZJA

Leczenie nowotworów złośliwych
wymaga współpracy
radiologa
patologa
chirurga onkologa
chemioterapeuty
i radioterapeuty